

УДК 655.4(476)

В. В. Каспяровіч

Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт

**АСОБА Ў ІНФАРМАТЫЗАВАНЫМ ГРАМАДСТВЕ:
АСНОЎНЫЯ ФАКТАРЫ ЎПЛЫВУ**

Артыкул прысвечаны тэме негатыўных фактараў уплыву інфарматызацыі грамадства на асобу. Праведзены аналіз этапаў вывучэння праблемы, ступень даследаванасці. Абагульнены вопыт спецыялістаў з розных галін навукі па даследаванні праблем правільнага падыходу да выкарыстання інфармацыйных тэхналогій і жыцця ў інфармацыйнай прасторы.

Падчас аналізу сфер уплыву лічбавых тэхналогій на жыццядзейнасць чалавека выяўлены наступныя праблемы: вялікая колькасць часу, які чалавек праводзіць у сеціве ці карыстаючыся электроннымі прыладамі; развіццё такіх парушэнняў, як інтэрнэт-залежнасць і лічбавая дэменцыя; інфармацыйная перанасычанасць; страта каштоўнасці інфармацыі — спажыванне дзеля спажывання; зніжэнне прадукцыйнасці працы чалавека з-за бясконцых адцягненняў на другасныя ці неабавязковыя задачы; зніжэнне кагнітыўных здольнасцей мозга; негатыўны ўплыў інфармацыйных тэхналогій на мозг дзяцей падчас яго актыўнага развіцця; праблема інтэграцыі інфармацыйных тэхналогій у адукацыю.

Зроблены высновы аб адначасовай карысці і небяспецы інфармацыйных тэхналогій, аб нізкай ступені асэнсаванасці праблемы на сучасным этапе развіцця грамадства і неабходнасці яе далейшага даследавання.

Ключавыя словы: інфармацыя, інфарматызацыя, тэхналогіі, інтэрнэт.

V. V. Kaspyarovich

Belarusian State Technological University

**PERSONALITY IN INFORMATIZED SOCIETY:
THE MAIN FACTORS OF INFLUENCE**

The article is dedicated to the negative factors of influence of society informatization on person. There were held analysis of stages of study in this field, degree of investigation. There were generalized the experience of specialists from different fields of science in research of problems of the right approach to the use of informational technologies and life in information space.

During the analysis of spheres of influence of digital technologies on man activities the next problems were identified: large amount of time that person spend in network or when uses electronic devices; the development of such disorders as "Internet addiction" and "digital dementia"; information oversaturation; loss of the value of information — consumption for consumption; a decline in the productivity of a person's work due to endless distractions for secondary or non-mandatory tasks; decreased cognitive abilities of the brain; the negative impact of information technology on the brains of children, during its active development; the problem of integration of information technologies in education.

Conclusions are drawn about a one-time use and threats of information technologies, a reduction in the degree of meaningfulness of problems at the present stage of the development of society and the need for its further research.

The conclusions of the analyzed information are given.

Key words: information, informatization, technologies, internet.

Уводзіны. Важнейшай характэрнай рысай развіцця чалавецтва ў XXI ст., безумоўна, з'яўляецца працэс усё большай глабалізацыі грамадства. Перш за ўсё гэта абумоўлена глабалізацыяй інфасферы — «усебаковай інтэграцыяй усіх аб'ектаў і суб'ектаў сусветнай інфармацыйнай прасторы ў выніку росту аб'ёмаў інфармацыйных каналаў і крыніц пад уздзеяннем інтэнсіўнага развіцця і распаўсюджвання інфармацыйных тэхналогій» [1].

Развіццё навукі і тэхналогій імкліва змяняе лад жыцця сучаснага чалавека, уплываючы на

адукацыю, культуру і ўвогуле на светапогляд. Сукупнасць гэтых зменаў стварае перадумовы для такой з'явы, як новая гуманітарная рэвалюцыя. Яна заключаецца ў паступовым фарміраванні інфармацыйнага грамадства, пад якім у сучаснай навуковай парадыгме разумеюць супольнасць, дзе большасць працаўнікоў занята вытворчасцю, захоўваннем, перапрацоўкай і рэалізацыяй інфармацыі, асабліва яе вышэйшай формы — ведаў [2]. Хоць агульнапрынятай фармуліроўкі азначэння няма, большасць спецыялістаў пагаджаюцца, што яго сутнасць

вызначае шэраг фактараў, сярод якіх высокі ўзровень развіцця інфармацыйных і тэлекамунікацыйных тэхналогій і іх актыўнае ўкараненне ва ўсе сферы дзейнасці, наяўнасць моцнай інфармацыйнай інфраструктуры. Важнай рысай інфармацыйнага грамадства з'яўляецца павелічэнне магчымасцяў доступу да інфармацыі для ўсё больш шырокага кола людзей. Таксама большасць канцэпцый інфармацыйнага грамадства сыходзяцца ў тым, што інфармацыя і веды ў гэтую эпоху становяцца стратэгічным рэсурсам грамадства, супастаўляльным па значэнні з рэсурсамі прыроднымі, фінансавымі і людскімі [3].

Па меркаванні брытанскага даследчыка друку Р. Негрына СМІ належыць выключная роля па стварэнні ўяўленняў аб акружаючым асяроддзі [4]. Тым больш з развіццём тэхналогій спосабы і формы перадачы інфармацыі становяцца ўсё больш разнастайнымі і ўсеабдымнымі па ступені пранікнення ў жыццё грамадства. Павялічваецца таксама шчыльнасць інфармацыйнай прасторы шараговага чалавека. Можна казаць пра з'яўленне перманентнай падлучанасці да інфаплыні.

Гэта глабальная тэхналагізацыя і інфарматызацыя акрамя відавочнай карысці можа несці і пэўныя пагрозы. Наш лад жыцця змяняецца настолькі імкліва, што чалавеку не хапае часу, каб асэнсаваць гэтыя змены, даследаваць іх уплывы, апрацаваць належным чынам. Таксама і на побытавым узроўні: навіны, артыкулы, сацыяльныя сеткі, тэлебачанне — усё гэта цэлы дзень інфармацыйнай лавінай трымае мозг чалавека ў напружанні, але не пакідае часу на засваенне атрыманай інфармацыі.

Задача артыкула — абагульніць вопыт даследчыкаў па вывучэнні асноўных негатыўных фактараў уплыву інфарматызацыі грамадства на жыццё чалавека.

Матэрыялам для даследавання паслужылі публікацыі навукоўцаў з розных галін навукі (псіхалогіі, псіхіятрыі, нейранавукі і інш.) — А. Шпітцэра «Антымозг. Лічбавыя тэхналогіі і мозг», А. Газалі і Л. Розэна «The Distracted Mind», артыкулы Л. Н. Стрэльнікавай; лекцыі А. У. Курпатава і інш.

Асноўная частка. Рэальнасць сённяшняга дня такая, што шараговы чалавек не ўяўляе сваё жыццё без тэхналогій. Статыстыка гаворыць аб тым, што колькасць уладальнікаў электронных прыладаў, карыстальнікаў інтэрнэту, колькасць людзей, занятых у сферы інфармацыйных тэхналогій, з кожным годам павялічваецца. З 2011 да 2017 г. колькасць інтэрнэт-аўдыторыі ў Беларусі вырасла ў паўтара разы і на студзень 2017 г. склала 5 083 212 чалавек. Гэта азначае, што каля 70% насельніцтва Беларусі з'яўляюцца рэгулярнымі карыстальнікамі

інтэрнэту. Пры гэтым 91% заходзіць у сеціва кожны дзень. Амаль 2,8 млн чалавек з'яўляюцца актыўнымі карыстальнікамі сацыяльных сетак і карыстаюцца імі штодзённа. Каля 60% карыстаюцца смартфонамі. Лічбы прыведзены згодна з данымі кампаній gemiusAudience, Hoster.by, Google, Belretail.by, #DB3, BDCenter, IAB Belarus, MAPT (Міністэрства антыманапольнага рэгулявання і гандлю), Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь [5].

Разам з ростам колькасці карыстальнікаў расце і доля часу ў дзень, які чалавек праводзіць разам з электроннай прыладай. З даклада брытанскага навукоўца А. Сігмана Еўрапарламенту вынікае, што па падліках сярэдні сямігадовы еўрапеец правёў каля экрану больш за год (па 24 гадзіны ў суткі), а вяснаццацігадовы — больш за чатыры гады. Сярэдні заходні падлетак траціць на стасункі з экранам каля васьмі гадзін у суткі [6]. Па меркаванні Сігмана, гэта час, скрадзены ў жыцця, бо ён фактычна патрачаны ўпустую — ні на актыўныя стасункі, ні на чытанне кніг, заняткі музыкай ці спортам — ні на што з таго, чаго патрабуе для развіцця мозг дзіцяці.

Некаторыя спецыялісты ўжо даўно заўважылі праблемы, якія могуць узнікнуць пры няправільным падыходзе да выкарыстання інфармацыйных тэхналогій і няправільным ладзе жыцця ў інфармацыйнай прасторы. Яшчэ ў канцы ХХ ст. даследчыкі пачалі выдзяляць такое парушэнне, як «інтэрнэт-залежнасць (ці інтэрнэт-адыхцыя)». Пад гэтым тэрмінам разумеецца «навязлівае імкненне выкарыстоўваць інтэрнэт і залішняе карыстанне ім, правядзенне вялікай колькасці часу ў сеціве» [7]. Па медыцынскіх крытэрах не з'яўляецца псіхічным парушэннем, але яе негатыўны ўплыў мае месца. Гэта не хімічная залежнасць, па ўздзеянні на арганізм яна бліжэй да залежнасці ад азартных гульняў [8].

У той жа час на Захадзе выйшла некалькі манаграфій па праблеме, а таксама былі створаны даследчыя і кансультацыйна-дыягнастычныя службы па дадзенай праблематыцы. Першыя даследаванні былі праведзены псіхолагам К. Янг. Ёй быў распрацаваны тэст, які дазваляе выявіць ступень залежнасці ад інтэрнэту, а таксама створаны цэнтр для дапамогі людзям, якія пакутуюць на інтэрнэт-адыхцыю [9]. Выдзяляюць некалькі тыпаў інтэрнэт-залежнасці: навязлівы вэб-сёрфінг, цяга да віртуальнай камунікацыі і віртуальных знаёмстваў, вялікія аб'ёмы перапіскі, заўсёдны ўдзел у чатах, вэб-форумах, навязлівае захапленне анлайн-гульнямі, непатрэбныя пакупкі ў інтэрнэт-крамах, навязлівая цяга да наведвання парнасайтаў [10].

У Расіі дадзены феномен вывучаецца з 2000 г. Вядомы расійскі псіхолаг А. Я. Вай-

скунскі параўнаў яго з вопытам патоку (flow), які можна разумець як адну з прычын канкрэтызацыі працэсаў унутранай матывацыі. Пры гэтым узнікае адчуванне пераносу ў новую рэальнасць, парушаецца адчуванне часу, што вядзе да абстрагавання ад фізічнага і сацыяльнага асяроддзя [11].

Сярод беларускіх даследчыкаў праблеме інтэрнэт-адыхання надавала ўвагу А. Б. Вусава ў вучэбна-метадычным комплексе «Психология девиантного поведения». У працы прыведзены асаблівасці фарміравання інтэрнэт-адыхання, разгледжана залежнасць ад камп'ютарных гульняў і яе стадыі. Асвятляючы гэтую тэму, аўтар грунтуецца на працы А. Я. Вайскускага і Ю. Д. Бабаевай «Психологические последствия информатизации» і даследаванні К. Янг.

Невялікае даследаванне на базе тэста К. Янг было праведзена С. С. Абрамавай на групе студэнтаў з гэтай выяўлення праблемы інтэрнэт-залежнасці сярод моладзі. Па яе даных, 8% апытаных можна аднесці да інтэрнэт-адыхання [10]. Цікава, што вынікі тэстаў самой К. Янг у свой час давалі лічбы ў 5%, але, хоць даследаванні С. С. Абрамавай не насілі такі масавы характар, можна меркаваць аб тым, што зараз залежнасць ад інфармацыйных тэхналогій вышэй, верагодна, нават больш за паказаныя вынікі.

Беларускі філолаг Н. Б. Мячкоўская піша пра тое, што адносна аб'ём прыватных (сямейных і сяброўскіх) стасункаў скарачаецца праз усё большую ўцягненасць людзей у камунікацыйную групавую і службовую і масавую. Фактары гэтай тэндэнцыі звязаны з развіццём тэхнікі і сродкаў камунікацыі. Распаўсюджанне сродкаў імгненнай сувязі прыводзіць да скарачэння камунікацыі паміж бацькамі і дзецьмі, у тым ліку з-за пастаяннай пагружанасці ў электронныя прылады [12]. З аднаго боку выгады тэхналагічнага прагрэсу спрашчаюць жыццё, з другога — аддаляюць людзей адзін ад аднаго. Да прыкладу, які прыводзіць Н. Б. Мячкоўская, калі раней сямейная вячэра збіралася ўсю сям'ю за адным сталом, то цяпер кожнаму дастаткова скарыстацца мікрахвалевай печку і паесці ў любы час. Таксама аўтар кажа пра знікненне традыцый супольнага баўлення часу, якія цяпер часта замяняюцца стасункамі анлайн.

З Паўднёвай Карэі, якая раней за іншых стала на шлях алічбавання краіны, яшчэ ў 2007 г. прыйшоў такі тэрмін, як digital dementia (лічбавая дэменцыя). Спецыялісты пачалі адзначаць, што ўсё больш падлеткаў, прадстаўнікоў лічбавых пакаленняў, пакутуюць на праблемы з памяццю, увагай, кагнітыўныя парушэнні, прыгнечанасць і дэпрэсію, нізкі ўзровень самакантролю. Даследаванне паказала, што ў мозгу такіх пацыентаў назіраюцца змяненні, падоб-

ныя да тых, што з'яўляюцца пасля чэрапна-мазгавой траўмы ці на ранняй стадыі дэменцыі — недаўсціп (слабоуміе), які звычайна развіваецца ў сталым узросце [13].

Па запыце “digital dementia” Google выдаецца каля 10 мільёнаў спасылак на англійскай мове, на запыт «цифровое слабоумие» — крыху больш за 40 тыс. спасылак на рускай мове. Гэта сведчыць пра тое, што ў нас гэта праблема пакуль не асэнсавана, паколькі мы пазней далучыліся да лічбавых свету. У Расіі і Беларусі сітэматычных і мэтанакіраваных даследаванняў у гэтай галіне практычна няма, у СМІ толькі зрэдку ўздымаецца пытанне небяспекі інфармацыйных тэхналогій для дзяцей, інтэрнэт-залежнасці. Часцей кажуць пра небяспеку камп'ютарных гульняў і магчымую мэтазгоднасць забароны карыстання тэлефонамі ў навучальных установах. Аднак на Захадзе колькасць навуковых публікацый, якія тычацца ўплыву лічбавых тэхналогій на развіццё мозгу і здароўе чалавека, павялічваецца з кожным годам. Нейрабіёлагі, нейрафізіёлагі, псіхолагі і псіхіятры разглядаюць праблему з розных бакоў.

Высновы навукоўцаў кажуць аб тым, што лад жыцця, звязаны з пастаяннай падлучанасцю да інфармацыйнага поля, негатыўна ўплывае на прадукцыйнасць працы чалавека. Па-першае, як кажа расійскі псіхатэрапеўт А. У. Курпатаў, для таго каб засвоіць інфармацыю, мозгу патрэбен час, каб яе апрацаваць і перавесці з кароткатэрміновай памяці ў доўгатэрміновую. Такім чынам, у выпадку, калі чалавек на працягу дня знаходзіцца падлучаным да інфаполя — праглядае сотні старонак, дзясяткі відэаролікаў, прачытвае некалькі артыкулаў, праглядае стужкі некалькіх сацыяльных сетак, адпраўляе дзясяткі ці сотні паведамленняў, ён пастаянна знаходзіцца ў працэсе спажывання інфармацыі, а на яе апрацоўку і засваенне часу не застаецца. Узнікае эфект інфармацыйнай перанасычанасці і працэс спажывання інфармацыі дзеля спажывання, а не для задавальнення нейкай практычнай патрэбы ў ведах ці канкрэтнай інфармацыі.

Па-другое, гэтая апантанасць электроннымі прыладамі і інтэрнэтам абстрае такую ўласцівасць чалавечага мозгу, як «мэтавая інтэрферэнцыя» (з англ. goal interference). Мэтавая інтэрферэнцыя ўзнікае тады, калі пры выкананні якой-небудзь асноўнай задачы ўвагу суб'екта пачынае адцягваць нейкі ўнутрана ці знешне сгенераваны фактар. Сама па сабе гэта з'ява ёсць фундаментальная ўразлівасць чалавечага мозгу, але ў сучасным свеце інфармацыйных тэхналогій яе ўплыў становіцца больш адчувальным [14]. У сваёй кнізе “The Distracted Mind” А. Газалі і Л. Розэн прыводзяць некалькі побытавых прыкладаў мэтавай інтэрферэнцыі, якія

маглі здарыцца 50 год таму — вы ідзяце на кухню, а калі прыйшлі, разумеце, што не памятаеце навошта (што, верагодна, здарылася з-за навязлівых думак), так і сёння — вы сядзеце за свой камп'ютар, маючы патрэбу выканаць важнае заданне да канца дня, але вы пачынаеце з праверкі Facebook, потым электроннай пошты і кожная перашкода выклікае ланцуговую рэакцыю, павялічваючы вашы шанцы прапусціць дэдлайн. Так, пастаянная вібрацыя тэлефона ад паведамленняў, праверка рабочых лістоў на электроннай пошце, жаданне правярць навіны ў сацсетках — гэта толькі маленькая доля прыкладаў таго, як дзейнічае мэтавая інтэрферэнцыя, адцягваючы і разбіваючы ўвагу чалавека.

Па даных многіх даследчыкаў у галіне псіхалогіі, псіхіятрыі, неўралогіі, няправільны падыход да выкарыстання інфармацыйных тэхналогій можа негатыўна сказацца на кагнітыўных здольнасцях. Напрыклад, як атрафіруюцца цягліцы пры адсутнасці нарузкі, таксама зніжаюцца кагнітыўныя здольнасці, калі выкананне некаторых задач замест мозгу бяруць на сябе інфармацыйныя тэхналогіі. М. Шпітцэр прыводзіць прыклад са здольнасцю арыентавацца на мясцовасці: кіроўцы, якія прызвычаліся карыстацца gps-навігатарам, паказваюць рэзультаты ў арыентаванні горшыя, чым тыя, хто абыходзіцца без навігатора. Лонданскія неўролагі правялі даследаванне гіпакампаў розных груп кіроўцаў, сярод якіх найлепшыя рэзультаты паказалі таксісты, якім для атрымання ліцэнзіі на працу ў Лондане патрэбна пацвердзіць ідэальнае веданне горада. Дрэжныя вынікі паказвалі як прэтэндэнты на ліцэнзію таксіста, якім не ўдавалася паспяхова здаць іспыт, так і, напрыклад, кіроўцы аўтобусаў, якім здольнасць арыентавацца ў горадзе практычна не патрэбна, бо яны ездзяць па фіксаваных маршрутах.

Асобнай праблемай вылучаецца ўплыў інфармацыйных тэхналогій на мозг дзяцей і іх інтэлекту ў сістэму адукацыі. Вынікі, атрыманыя Т. Фуксам і Л. Вёсманам, паказалі, што наўнасць у доме камп'ютара прыводзіць да зніжэння паспяховасці, бо ў першую чаргу вядзе да таго, што дзеці пастаянна гуляюць у камп'ютарныя гульні і адцягваюцца ад вучобы [15]. Шматгадзіннае знаходжанне ў сеціве, якое сёння з'ўляецца звычайнай справай, у гэтым даследаванні нават не адлюстравана.

Карыстанне камп'ютарам у раннім дашкольным узросце можа прыводзіць да парушэнняў увагі, а ў старэйшым — да праблем з чытаннем. Пастаяннае карыстанне камп'ютарам падлеткамі можа прыводзіць да сацыяльнай ізаляцыі. Аб гэтым кажуць апошнія даследаванні, праведзеныя ў США і Германіі [15]. У верасні 2011 г. паважаная брытанская газета «Дэйлі тэлеграф» апублікавала ліст 200 брытанскіх настаўнікаў, псіхіятраў, нейрафізіёлагаў, якія імкнуліся прыцягнуць увагу грамадства і людзей, якія прымаюць рашэнні, да праблемы пагрузжэння дзяцей у лічбавы свет, якое драматычна сказваецца на іх здольнасці да навучання [13].

Заклучэнне. Новыя тэхналогіі — гэта рэальнасць, якая пастаянна ўносіць змены ў наша жыццё, спрашчаючы многія яго аспекты, але пры ўсёй карысці, якую яны нясуць, трэба ведаць і аб негатыўных уплывах інфарматызацыі. Улічваючы імклівы рост колькасці карыстальнікаў новымі інфармацыйнымі тэхналогіямі і іх усё больш глыбокае пранікненне ў паўсядзённы лад жыцця сучаснага чалавека, спецыялісты павінны своєчасова адсочваць, як гэта ўплывае на мозг і здароўе.

Ужо зараз выяўлены наступныя негатыўныя фактары ўплыву інфарматызацыі: вялікая колькасць часу, які чалавек праводзіць у сеціве ці карыстаючыся электроннымі прыладамі; развіццё такіх парушэнняў, як інтэрнэт-залежнасць і лічбавая дэменцыя; інфармацыйная перанасычанасць; страта каштоўнасці інфармацыі — спажыванне дзеля спажывання; зніжэнне прадукцыйнасці працы чалавека з-за бясконцых адцягненняў на другасныя ці неабавязковыя задачы; зніжэнне кагнітыўных здольнасцей мозга; негатыўны ўплыў інфармацыйных тэхналогій на мозг дзяцей падчас яго актыўнага развіцця; праблема інтэграцыі інфармацыйных тэхналогій у адукацыю.

Для Беларусі, якая стаіць на шляху інфарматызацыі, гэтыя праблемы таксама актуальныя, але яшчэ да канца не асэнсаваныя, пра што кажа маленькая колькасць даследаванняў і публікацый. Таму задача навукоўцаў, псіхалагаў, настаўнікаў, СМІ — павышаць дасведчанасць аб правільным падыходзе да карыстання новымі тэхналогіямі і папярэджваць чалавека аб неабходнасці фільтраваць сваё знаходжанне ў інфармацыйнай прасторы.

Літаратура

1. Дмитриев Е. И. Информационная глобализация и информационное пространство // Коммуникация в социально-гуманитарном знании, экономике, образовании: материалы II Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 13–14 нояб. 2008 г. Минск: Издат. центр БГУ, 2008. С. 61–63.
2. Основы информатики и вычислительной техники: учеб.-метод. комплекс / сост. С. Е. Рясова. Новополоцк: ПГУ, 2005. 17 с.

3. Концепция движения Москвы к информационному обществу. Приложение 1 к распоряжению мэра Москвы от 20 июля 2001 г. URL: <http://www.iis.ru/moscow/infosoc/concept.ru.html> (дата обращения: 18.01.2018).
4. Negrin R. *Politics and the Mass Media in Britain*. London: Routledge, 1989. P. 4.
5. Анализ рынка IT в Беларуси. URL: <http://cropas.by/content-marketing/analiz-rynka-it-v-belarusi/> (дата обращения: 14.01.2018).
6. Sigman A. *The Impact of Screen Media on Children: a Eurovision for Parliament*. URL: <http://www.allianceforchildhood.eu/files/book2012/QoC%20Book%202012%20Chapter-4.pdf> (дата обращения: 14.01.2018).
7. Интернет-зависимость // Википедия. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Интернет-зависимость> (дата обращения: 14.01.2018).
8. Усова Е. Б. *Психология девиантного поведения: учеб.-метод. комплекс*. Минск: Изд-во МИУ, 2010. 75 с.
9. Янг К. С. Диагноз — Интернет-зависимость. URL: <http://www.narcom.ru/ideas/common/15.html> (дата обращения: 14.01.2018).
10. Абрамова С. С. Интернет-аддикция как психолого-педагогическая и культурологическая проблема // Сб. работ 68-й науч. конф. студентов и аспирантов Белорус. гос. ун-та: в 3 ч. Ч. 3 / Белорус. гос. ун-т. Минск, 2011. С. 134–137.
11. Войскунский А. Е. Психологические исследования феномена интернет-аддикции // 2-я Рос. конф. по экол. психологии: тез. докл., Москва, 12–14 апр. 2000 г. / Психолог. ин-т РАО. М., 2000. С. 251–253.
12. Мечковская Н. Б. *История языка и история коммуникации: от клинописи до Интернета: курс лекций по общему языкознанию*. М.: Наука, 2009. 519 с.
13. Стрельникова Л. Цифровое слабоумие. URL: <http://www.hij.ru/read/issues/2014/december/5210> (дата обращения: 18.01.2018).
14. Gazzaley A., Rozen D. *The distracted mind. Ancient brains in a High-Tech World*. London: MIT Press, 2016. 304 p.
15. Шпитцер М. *Антимозг: цифровые технологии и мозг / пер. с нем. А. Г. Гришина*. М.: АСТ, 2014. 288 с.

References

1. Dmitriev E. I. Information globalization and the information space. *Materialy II Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii "Kommunikatsiya v sotsial'no-gumanitarnom znaniy, ekonomike, obrazovanii"* [Materials of the 2nd International Scientific and Practical Conference "Communication in social and humanitarian knowledge, economy, education"]. Minsk, 2008, pp. 61–63 (In Russian).
2. Ryasova S. E. *Osnovy informatiki i vychislitel'noy tekhniki* [Basics of computer science and engineering]. Novopolotsk: PGU Publ., 2005. 17 p.
3. *Kontseptsiya dvizheniya Moskvy k informatsionnomu obshchestvu. Prilozheniye 1 k rasporyazheniyu mera Moskvy ot 20 iyulya 2001 goda* [The concept of Moscow's advancement towards the information society. Appendix 1 to the order of the mayor of Moscow of July 20, 2001]. Available at: <http://www.iis.ru/moscow/infosoc/concept.ru.html> (accessed 18.01.2018).
4. Negrin R. *Politics and the Mass Media in Britain*. London, Routledge, 1989. P. 4.
5. *Analiz rynka IT v Belarusi* [Analysis of it market in Belarus]. URL: <http://cropas.by/content-marketing/analiz-rynka-it-v-belarusi/> (accessed 14.01.2018)
6. Sigman A. *The Impact of Screen Media on Children: a Eurovision for Parliament*. Available at: <http://www.allianceforchildhood.eu/files/book2012/QoC%20Book%202012%20Chapter-4.pdf> (accessed 14.01.2018).
7. *Internet-zavisimost'* [Internet-dependence]. Available at: <http://ru.wikipedia.org/wiki/internet-zavisimost'> (accessed 14.01.2018).
8. Usova E. B. *Psikhologiya deviantnogo povedeniya* [Psychology of deviant behavior]. Minsk, MIU Publ., 2010. 75 p.
9. Jang K. S. *Diagnoz — internet-zavisimost'* [The diagnosis is of Internet addiction]. Available at: <http://www.narcom.ru/ideas/common/15.html> (accessed 14.01.2018).
10. Abramova S. S. Internet addiction as a psychological, pedagogical and cultural problem. *Sbornik работ 68-y nauchnoy konferentsii studentov i aspirantov Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta*.

V 3 ch. Ch. 3 [Collection of works of the 68th scientific conference of students and postgraduates of the Belarusian state University]. Minsk, 2011, pp. 134–137 (In Russian).

11. Voyskunskiy A. E. Psychological studies of the phenomenon of Internet addiction. *2-ya Rossiyskaya konferentsiya po ekologicheskoy psikhologii: tezisy dokladov* [2nd Russian conference on environmental psychology: abstracts of]. Moscow, 2000, pp. 251–253 (In Russian).

12. Mechkovskaya N. B. *Istoriya yazyka i istoriya kommunikatsii: ot klinopisi do Interneta* [History of the language and the history of communications: from cuneiform to the Internet]. Moscow, Nauka Publ., 2009. 519 p.

13. Strel'nikova L. *Tsifrovoe slaboumie* [Digital dementia]. Available at: <http://www.hij.ru/read/issues/2014/december/5210> (accessed 18.01.2018).

14. Gazzaley A., Rozen D. The distracted mind. Ancient brains in a High-Tech World. London: MIT Press, 2016. 304 p.

15. Shpitzer M. *Antimozg: tsifrovyye tehnologii i mozg* [Antibrain: digital technology and the brain]. Moscow: AST Publ., 2014. 288 p.

Інфармацыя пра аўтара

Каспяровіч Вадзім Віктаравіч — магiстрант. Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт (220006, г. Мінск, ул. Святлода, 13а, Рэспубліка Беларусь). E-mail: dobry_chalavek@tut.by

Information about the author

Kaspyarovich Vadzim Viktaravich — Master's degree student. Belarusian State Technological University (13a, Sviardlova str., 220006, Minsk, Republic of Belarus). E-mail: dobry_chalavek@tut.by

Паступіў 25.01.2018